

sæpiùs solùm ad augendum meritum insectantur, nec facilè, uti scrupulos, sine discrimine contemnentes, ad laxitates descendunt.

COROLLARIA PRACTICA.

SCHOLIUM. Ex his fluit : 1° Quòd licèt usus confessionis generalis importunos sæpe gignat scrupulos verè tales et contemnendos, tamen hujusmodi confessio, semel saltem in juventute faciendâ, non tantùm sæpe necessaria est, sed ferè semper ad sedandos scrupulos fortè rationales et non contemnendos utilis : quia pueritia communiter in peccatis minùs fortè excusabilibus, et vix per Sacramenta deletis, transigitur ; 2° Licèt repetitio confessionum particularium, dolor et propositum, secutâ emendatione, confessio peccatorum sincerè facta, persolutio devota penitentiaë injunctaë, generet aliquoties scrupulos irracionales contemnendos, attamen scrupuli circa neglectam frequentiam Sacramenti penitentiaë, dolor et propositum sine emendatione, confessio obiter sine debito examine peracta, vel a Confessario sine debitis quaestionibus deproperata, satisfactio luridè persoluta, vel incompetens a Confessario injuncta, scrupulos rationales non contemnendos generare poterunt ; 3° Similiter, in ordine ad celebrationem et sumptionem SS. Eucharistiaë, licèt contemnendi sint scrupuli irracionales, retrahentes a frequenti et devoto ejus usu, non tamen contemnendi sunt qui monent sancta sanctè tractanda et non deproperanda esse ; 4° Eodem modo non contemnendi sunt scrupuli qui nos ad perfectè satisfaciendum obligationibus statûs nostri et vitanda peccata quorum occasiones in eo frequentiores sunt, adhortantur, v. g. ad persolvendas rite horas canonicas, vota religiosa exactè observanda, præcepta Ecclesiaë perfectè implenda, detractiones vitandas, periculosa consortia fugienda etc. in quibus plerumque scrupuli rationales occurrunt.

§ 87.

REGULÆ PRO SCRUPULO RATIONALI.

Ut autem sciatur quomodo quis cum scrupulis rationalibus non contemnendis gerere se debeat, sequentes regulæ observandæ sunt.

I. Quando parum aut nihil refert quòd res sic vel aliter fiat, tunc quidquid nimis subtiliter scrupulus reclamet, faciat quisque sine ulteriori consilio vel inquisitione quod primâ fronte sibi bonum aut melius representatur. Ita S. Thomas dans rationem : « Quia non multùm refert utrùm sic vel sic fiat : et ista sunt minima, quæ parum adjuvant vel impediunt, respectu finis consequendi : quod autem parum est, quasi nihil accipit ratio. » 1, 2, q. 14, a. 4. Ita etiam S. Franciscus Salesius, l. 8, de Am., c. 14.

II. Quando agitur de re alicujus momenti, sive ad legem Dei præceptivam in parvo vel minimo observandam, sive ad perfectionem promovendam, tunc tantisper audiendus est scrupulus rationalis, usque dum præmissâ, pro ratione materiaë, majori vel minori consultatione, satis innotescat id ad quod tenemur, vel saltem quod expediat. Ita iterum S. Thomas, l. c., art. 1 et 3, et S. Franciscus Salesius, qui monet *accipiendum consilium a Directore nostræ conscientiaë, adhibitis etiam, si libuerit, duobus aut tribus viris non mediocriter versatis in rebus spiritualibus*. Quippe sine hac consultatione facile fiet quòd culpabiliter contemnatur scrupulus qui non deberet contemni : unde gignuntur ignorantiaë vincibiles quæ non excusant.

III. Præmisso hoc examine, si scrupulus maneat et adhuc gignat prudentem formidinem : *fortè fallor*, subinde posthaberi potest in rebus ubi conjecturalis vel probabilis certitudo, vel solùm haberi potest, vel non obstat prudenti resolutioni de licito, v. g. de statu gratiaë et sufficienti dispositione ad recipienda Sacramenta, quæ ob verbum *fortassis fallor*, non sunt prætereunda. Sæpe verò non est contemnendus, si nimirum aliunde expediat facere quod dictat scrupulus, uti faciendum est, si non sit res obligatoria, sed saltem ut conferens ad perfectionem et majorem præcepti reverentiam : imò si nec animi perturbatio, nec alia causa contrarium suadeant, vix operans contra talem scrupulum a veniali excusabitur, v. g. si in die jejunii, urgente rationali scrupulo non contemnendo, sine causâ a potu chocolataë non abstineat.

IV. Faciliori examine præmisso circa id quod expedit, facilius et utiliùs procedent tam scrupulosi quàm alii, si eligant magis expediens ad perfectionem, juxta illud Apostoli: *Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt*. I Cor. x, 22. In cujus confirmationem Cornelius a Lapide allegat illud Clementis Alex., l. 3 *Strom.*: « Qui faciunt quidquid licet, facillè dilabuntur ut faciant quod non licet. » Et S. Gregorius ait: « Solus in illicitis non cadit, qui se aliquando et a licitis cautè restringit. » L. 5 *Mor.*, c. 8. Hoc item modo dubiis et scrupulis via facillè præcluditur.

V. Eodem modo tam scrupulosi quàm alii curare debent ut in electione opinionum probabilium eligant id quod magis conducit ad perfectionem. Regula hæc desumitur ex c. *Juvenis*, de *Spons.*: *In dubiis tutior pars est eligenda*; quod in scrupulo rationali, maximè pro illo qui Deo ut optimo amico, liberalissimo Domino, amandissimo sponso, unicè placere cupit, præcipuè tenet: quia illa sententia, quòd liceat sequi probabilem et minùs tutam in concursu probabilioris et tutioris, nedum certa non est, sed a pluribus falsa reputatur. Unde S. Joannes a Cruce ait: « Si quis niteretur persuadere tibi aliquam laxiorem doctrinam, non credas illi, quantumvis illum videres miraculis confirmantem; sed crede potiùs doctrinæ austeritatis, pœnitentiæ et rerum omnium spoliationi. » *Sent. Spir.*, sent. 72.

VI. Non modò alienum a perfectione, sed etiam immune a culpâ non videtur dirigere scrupulosos sive alios, secundùm opinionem æquè vel minùs probabilem, simulque minùs tutam respectivè de peccato gravi et levi. Cùm enim de hoc adhuc inter Theologos lis sit, requiritur sufficiens diligentia pro faciendo recto dictamine reflexo de probabili et minùs tutâ sententiâ tanquam licitâ sequendâ, quam pauci adhibent, et quâ etiam adhibitâ, vix tale dictamen securè fieri potest. Deinde minùs probabile, in concursu magis probabilis, huic in electione præferri nequit; si enim hoc fiat quia est probabile, æquè vel magis probabile est oppositum; quâ ratione ergo illi præfertur? Rursus opinio tutior et probabilior de li-

cito est plus quàm scrupulus, et rationabiliter dictat non solum *fortè non licet*, sed absolutè *non licet*; ergo prudenter contemni nequit: præsertim quia opinio minùs tuta et minùs probabilis ad summum solum rationabiliter dictat *fortè licet*, quod nequit fundare conscientiam prudentem, sed temerariam, de licito.

ADHORTATIO AD DIRECTOREM SCRUPULOSI.

COROLL. I. Curet ergo Director spiritualis, ut scrupulosum consoletur, sed cum magnâ discretionè, secundùm consilium Gersonis Tr. *de Sollie. Eccl.* part. 13, 14, 15, ita ut non solum per regulas generales et proverbiales procedat, nec ad sola singularia respiciat, nesciens ea resolvere in sua principia, sed qui utrumque circumspèctè præstare valeat. Nec sit ut medicus imperitus, qui eâdem medicinâ pro omnibus morbis utitur; sed circumstantias bene attendat, ut modò affirmet, modò neget cum sanâ ratione, licèt ratio disparitatis non facillè appareat, eo modo quo in Evangelio docemur opera bona manifestare, et non manifestare. « Et quoniam rarissimi sunt tales circumspècti, requiritur enim cum eruditione longus experienciæ usus, non expedit passim ab omnibus quærere solidum pro moralibus consilium; neque similiter præsumere illud dare quisque debet, præsertim non habitâ cum suis circumstantiis omnibus verâ casûs formâ qui quæritur. » Præterea, Director scrupulosum benignè et cum charitate tractet, sed iterùm cum magnâ discretionè; unde sicuti in scrupulis irrationalibus non persona, sed scrupuli contemnendi sunt, ita in scrupulis rationalibus de licito justè judicare debet, et juxta Bellarminum: « Si quis velit in tuto salutem suam collocare, is omnino debet certam veritatem inquirere... Et si rei certitudo non possit ad liquidum apparere, debet omnino tutiorem partem sequi. » *Append. ad Opusc. de Princ. christ.* Nec sola discretio in his erga scrupulosos tenendâ est, sed in multis aliis, cum zelo ut proficiant: quod obtinebit Director si bene perpendat quis verè sit scrupulosus, quis non; qui nam sint veri scrupuli, quinam non; et si ferè in omnibus non tam scrupulos elevet, quàm bene temperatos in suo proprio loco colloquet: nempe si fortiter et suaviter inducat scrupulosum ut, contemptis inanitatibus, non contemnat peccata tam gravia quàm levia et levissima, et animo pacato ad perfectiora contendat.

ADHORTATIO AD SCRUPULOSOS.

COROLL. II. Scrupulosus item solidam consolationem inveniet, si cum humili docilitate et seriâ proficiendi voluntate et fiducia in Deum, apud optimum Directorem eam quærat. Quærenda est autem hæc consolatio non in evacuando timore, sed cum spe contemperando; nec in contemnendo omnes scrupulos, sed eos in zelo proficiendi; non ex nimio timore peccati, sed amore majoris Dei beneplaciti, collocando. « Non timeant, ait S. Augustinus, imperfecti; tantum proficiant: nec quia dixi, non timeant, ament imperfectionem et ibi remaneant ubi inventi sunt; tantum proficiant quantum in ipsis est. In Ps. cxxxviii, 16. Si enim hoc non faciunt et solum peccatum mortale fugere velint, sive laborent scrupulis contemnendis, sive non, de hoc ipso facere sibi debent scrupulos maximè rationabiles: nec excusat eos, si quærant Directorem qui eos ex hoc statu educere non curet, de quâ conniventia semibonorum Confessoriorum conqueritur S. Theresia: « Qui quod erat peccatum veniale dicebant mihi nullum esse peccatum, quod erat mortale gravissimum dicebant esse veniale. Hoc mihi tantum damni fecit, ut superfluum non sit hic illud enarrare ad aliarum præcautionem in re ita gravi; nam coram Deo, ut bene video, excusatio non erat: siquidem sufficiebat quòd res essent naturâ suâ non bonæ ut ab his abstinerem. Credo Deum ob peccata mea permisisse quòd illi seducerentur et seducerent me, atque seducerem etiam ego multas alias, dicendo illis quòd mihi dictum erat. » C. 5 Vit. Tremenda theologia de ignorantibus sæpe vincibilibus. Quia verò vel ex vel sine nostrâ culpâ, non est in potestate Directoris semper ut scrupulis medeatur, non est cadendum animo, sed cum resignatione crux ista, licet pro culpâ propriâ, in spe sustinenda est, usquedum Deus provideat.

§ 88.

MORTIFICATIO QUID?

Præter orationem, de quâ, ejusque impedimentis, huc usque egimus, ad tendendum ad perfectionem christianam, maximè in viâ purgativâ pro incipientibus, secundum medium est mortificatio, quæ est quodlibet opus pœnale, quod liberè

facimus vel patimur, ut, mortui vitæ pravæ, bene de novo vivamus.

EXPLICATUR.

SCHOL. I. Mortificatio dicitur 1° Opus, seu exercitium actuale potius quàm habitus, quia species mortis quam induit, unde etiam mortificatio dicitur, in exercitio bene vivendi, cum exclusione exercitii male vivendi, consistit. Dicitur 2° Opus pœnale, quodcumque illud sit, dummodo liberè fiat vel acceptetur; nam mori, vel vitam vitiosè actam tollere, non fit sine pœnâ: nec fit virtuosè, nisi fiat liberè; sive quatenus voluntariè quis eligit aut acceptat id quo usque ad mortem vitæ malè actæ et inductionem vitæ perfectæ, cruciatur. Hic enim est finis mortificationis: quia aliàs eligere, vel pati talem pœnam, indifferens vel pravum opus foret.

MORTIFICATIO EST VIRTUS.

SCHOL. II. Mortificatio est virtus ad temperantiam in genere acceptam, refrænantem omnes cupiditates, ut pars ejus potentialis reductivè spectans, quia retrahit ab inordinatis appetitibus: et quia impellit etiam contra inordinatos timores, etiam naturam fortitudinis in communi participat: et quia hæc fortitudo exercetur tam sustinendo quàm aggrediendo, id est, tam voluntariè pœnalia et appetitui contraria eligendo, quàm voluntariè illa acceptando, ex fine purgandi et purificandi animam. Ideo Ascetæ duas purgandi vias distinguunt: activam, quæ est magis propria incipientium, et passivam, propriam proficientium et unioni perfectæ proximorum: utramque autem viam subdividunt in interiorem, quæ sensus et potentias internas, et exteriorem, quæ sensus externos, refrænet, juxta illud: Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur: tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem. II Cor. iv, 16. Secundum hanc divisionem, etiam homo distinguitur in interiorem et exteriorem, et pro interiori contra exteriorem semper pugnat mortificatio, juxta illud: Caro concupiscit adversus spiritum. Gal. v, 17. Condelector legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Rom. vii, 22.

§ 89.

MORTIFICATIO EST NECESSARIA.

Mortificatio in aliquo gradu non modò conducit, sed etiam *necessaria est* ad vitam non tantùm perfectam, sed et *christianam*. Probat^{ur} 1° ex S. Scripturâ, ubi Christus non solùm ad discipulos, sed ad omnes, uti patet *Luc. ix, 23*, ait : *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum. Matth. xvi, 24*. Ergo quia nonnisi eundo post Christum salus obtinetur, ad eam abnegatio, seu mortificatio requiritur. Ut enim 2° inter alios PP. notat S. Chrysostomus, *Hom. 56* : « Sic igitur Christus non dixit tamen : non parcas ; sed significantiùs ac expressiùs : denega teipsum..... certaminibus te offer, et quasi alius patiatur, sic afficiare, non dixit : neget, sed abneget, ut hac adjunctiunculâ plurimùm agat, cùm abnegare multò plus quàm negare profectò sit. » Et S. Basilius ut omnibus præceptum accipit renuntiare sua et se et omnibus affectionibus carnis et mundanis, imò ipsi vitæ, in quantum « perfectioni Evangelii salutis adversantur, et pietatis studium... valeant impedire. » *Reg. fusior. interr.*, 8. — 3° « Manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, sancta Synodus Tridentina, *Sess. 5, can. 5*, fatetur et sentit : quæ cùm ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed utiliter per Christi Jesu gratiam repugnantibus, non valeat : quinimò *qui legitimè certaverit, coronabitur.* » Ergo ut per gratiam in baptismo susceptam demum coronemur, opus est per totum vitæ agonem legitimè contra concupiscentiam et fomitem, hostem nostrum internum certare, illi non consentire, arma illi non cedere, sed fortiter repugnare, quæ est ipsissima a Christo præcepta abnegatio et mortificatio, quam S. Paulus, *Coloss. ii, 11*, sub nomine circumcisionis, in *circumcisione Christi*, proponit. — 4° Necessitatem mortificationis probat satisfactio pro peccatis nostris personalibus Deo præstanda, quæ, juxta idem Tridentinum, *Sess. 6, c. 8* : « Non sit tan-

tùm ad novæ vitæ custodiam et infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam et castigationem : » sine quâ homo inferior seu exterior, contra superiorem et interiorem continuò pugnans, vinci non poterit. — 5° Id probant vitia, passiones, sensus et potentiæ, tentationesque intra et extra, tam in corpore quàm in animâ contra nosmetipsos incessanter pugnantes, quæ sine mortificatione vinci non poterunt, uti ex dicendis patebit; sicuti etiam eadem ad exercenda bona opera, virtutesque implantandas, requiruntur. » Hic namque est gladius, ait Abbas Pynuphius apud Cassianum, qui illum noxium sanguinem, quo animatur materia peccatorum, salubriter fundens, quidquid repererit in membris nostris carnale terrenumve concretum, resecat et abscindit, ac mortificatos vitiis vivere Deo et spiritualibus facit vigere virtutibus. » *Collat. 20, c. 8*.

QUOMODO MORTIFICATIO EST NECESSARIA.

SCHOLIUM. Dictum est mortificationem esse necessariam omnibus in aliquo gradu, qui etsi in individuo omnino determinari non possit, est tamen in genere gradus ille quo aliquis disponatur ad observandum maximum præceptum amoris Dei super omnia et reliqua mandata tum actu suis temporibus, tum habitu in præparatione animi. Et quia huic observationi nihil magis obest quàm concupiscentia, vitia, passiones et tentationes, mortificatio hæc omnia refrænans, ne contra observantiam legi Dei debitam prædominentur, omnibus est necessaria.

§ 90.

MORTIFICATIO ULTRA OBLIGATIONEM STRICTAM EXTENDENDA EST.

Mortificationi autem eò magis assiduè, diligenter et exactè, ultra metas *strictæ obligationis* insistendum est, quò magis de vitâ sufficienter christianâ certi esse et magis proficere et ad perfectionem tendere volumus. Probat hoc, præter proba-

tiones § præc. allatas, S. Scriptura. *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me.* Luc. ix, 23. *Semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferentes.* II Cor. iv, 10. Ubi notandi sunt termini *quotidie, semper*, quia assiduam mortificationem commendant. Unde 2° eam etiam PP. inculcant. S. Hieronymus : « Ne semel putemus posse sufficere, semper crux portanda est, ut semper nos Christum amare doceamus. » In c. x *Matth.* Et S. Augustinus : « Inter omnia christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, ubi quotidiana est pugna et rara victoria. » *Serm.* 20, *de Temp.*, c. 2. — 3° Tepiditas est fugienda et ad perfectionem christianam omnes tendere tenentur; sed hæc sine mortificatione præstari non possunt, nam juxta lib. de *Imit. Christi* : *Tantum proficies, quantum tibi ipsi vim intuleris.* Ergo etiam mortificatio est necessaria. — 4° Oratio tum vocalis, tum mentalis, est medium necessarium ad perfectionem; ergo etiam assidua mortificatio, quia sine hac oratio attenda, devota et fructuosa non erit, cum omnia hæc sine mortificatione non obtineantur. Unde etiam in S. Scripturâ oratio cum jejunio, *Tob.* xii, 8, et *Matth.* xvii, 20, commendatur : nam ut S. Bernardus ait : « Jejunium orationi devotionem et fiduciam donat. Oratio virtutem impetrat jejunandi, et jejunium gratiam promeretur orandi. » *Serm.* 4 *Quadr.* Unde etiam idem Sanctus mortificationem magis perfectam, *Serm.* 7 *Quadr.*, dividit in mortificationem, *peregrini* juxta illud : *Obsecro vos tanquam advenas et peregrinos, abstinere vos a carnalibus desideriis, quæ militant adversus animam,* I *Petr.* ii, 11; *mortui*, juxta illud : *Mortui estis, et vita vestra est abscondita cum Christo in Deo,* *Coloss.* iii, 3; et *crucifixi*, juxta illud : *Mihi absit gloriari, nisi in cruce D. N. J. C., per quem mihi mundus crucifixus est, et ego mundo.* *Gal.* vi, 14. Juxta quæ S. Pater subdit : « Peregrinus, si prudens est et non obliviscitur suæ peregrinationis, licet cum labore, transit et non magnoperè secularibus implicatur. Mortuus æquè blanda hujus seculi, sicut aspera spernit. Qui verò raptus est usque ad tertium cælum, crux illi est omne cui mundus in-

hæret, et his adhæret quæ mundo crux esse videntur. » Jugem hanc mortificationem genus martyrii esse dicit : « Illo quo membra cæduntur ferro, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius. » *Serm.* 30, in *Cant.*

GRADUS MORTIFICATIONIS.

SCHOL. I. Mortificationi multipliciter incumbendum est, si seriò ad perfectionem tendere velimus. — 1° Enim diligenter mortificare nos debemus ad vitanda peccata gravia : « *Si secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Rom. viii, 13. — 2° Ad vitanda etiam venialia, ad præcavenda securius mortalia; sicuti Nazaræis omne quod inebriare potest usque ad acinum, Num. vi, 4, prohibebatur. — 3° Ut a rebus etiam licitis amore Dei abstineamus, uti David fecit II *Reg.* xxiii, 16, quando aquam sibi sitienti allatam noluit bibere, sed libavit eam Domino. — 4° Tum sponte utendo macerationibus voluntariis, jejuniis, ciliciis etc., tum sponte acceptando adversa, undecumque proveniant, uti ægri tudines, tentationes etc., quâ ratione Christus S. Petro dixit : *Cum esses junior, cingebas te, et ambulabas ubi volebas: cum autem senueris, extends manus tuas, et alius te cinget, et ducet quò tu non vis.* Joan. xxi, 18.

MORTIFICATIO OMNIBUS NECESSARIA.

SCHOL. II. In nullo igitur statu sine assiduâ mortificatione perfectio christiana acquiri potest. Quippe pro secularibus et uxoris eam inculcat Apostolus : *Qui habent uxores, tanquam non habentes sint, et qui flent, tanquam non flentes; et qui gaudent, tanquam non gaudentes; et qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur* I *Cor.* vii, 29; quæ est abrenuntiatio illa quam omnes in baptismo fecerunt, et abnegatio seu mortificatio resecaans superflua et ferens æquanimiter contraria. Hoc item multò magis requiritur in Religiosis, qui effectu mundum reliquerunt, sed non sufficienter nisi etiam per omnimodam suâ abnegationem affectu relinquunt, juxta illud : *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Luc. xiv, 33. Ex cujus considerationis defectu errant illi Religiosi, qui cum in mundo opulenta et eximia reliquerint, in claustro pro scalpello aliisque ejusmodi minutis commoventur. Eodem modo singuli vitæ christianæ gradus incipientium,

proficientium et perfectorum, mortificatione indigent, quâ tum purgentur a vitiis et peccatis, tum ad comparandas virtutes illuminentur et Deo uniantur; nam omnis perfectio in quocumque gradu, in correspondente gradu charitatis consistit, quæ eò magis crescit quò magis cupiditas per mortificationem minuitur: nam *nutrimentum charitatis*, teste S. Augustino, *est imminutio cupiditatis*. L. 83, *quæst. in 36*, post init. Nec titulo acquisitæ perfectionis excusatur quis a labore minuendi cupiditates ac activè et passivè se purgandi, quia Dominus dicens se esse vitem, Patrem, agricolam, et justos, palmites, subdit: *Omnem qui fert fructum, purgabit, ut fructum plus afferat. Joan. xv, 2*. Ubi S. Thomas ait: «Etiam si purus existat, quia nullus est adeo purus in hac vitâ ut non sit magis magisque purgandus.» *Lect. 1*. Nam, uti notat S. Bernardus: «Credite mihi, et putata repullulant, et effugata redeunt, et reaccenduntur extincta, et sopita denuò excitantur. Parum est ergo semel putasse, sæpe putandum est, imò, si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, et non magis suppressa.» *Serm. 58, in Cant.*

§ 91.

MORTIFICATIO INTERNA QUID?

A mortificatione in genere ad mortificationem in specie progredimur, et quidem 1° ad *internam*, quæ sensus et potentias internas, scilicet malos vitiorum habitus, passiones, memoriam, intellectum et voluntatem refrænât.

§ 92.

MORTIFICANDI MALI VITIORUM HABITUS.

1° Igitur, quia per repetitos actus peccaminosos mali *habitus vitiorum* in nobis generati fuerunt, ad peccandum nos disponentes et inclinantes, cum consuetudo sit altera natura, allaborandum est ut præfati *mali et vitiosi habitus mortificen-*

tur et funditùs exstirpentur. Probant hoc omnes rationes quas alibi pro fugiendo peccato mortali, veniali, et tepore, attulimus: quibus hæc etiam ratio accedit, quòd in horto animæ nostræ non possint implantari virtutum germina, nisi priùs exstirpata fuerint vitiorum zizania; unde etiam Deus Jeremiam monuit *ut evellat, et destruat, et disperdat, et dissipet*: et postea modò, *ut ædificet et plantet. Jer. I.*

EXSTIRPATIO VITIORUM CAPITALIUM.

SCHOLIUM. Cùm septem peccata capitalia sint veluti radices omnium aliorum peccatorum, contra ea ab initio conversionis mortificationis gladius in nomine Domini stringendus est: quia illis exstirpatis, alia vitiorum germina ex iisdem pullulantia consequenter evellentur. Quoad motiva autem illa vitia mortificandi et exstirpandi, et quoad actus quibus exstirpantur, inter alios Ascetas videri possunt apud P. Joannem à Jesu-Mariâ *Instr. Nov.*, c. 21, et P. Kazenberger *Scient. sal.*, p. 2, c. 2 et *seq.* Generalia remedia pro iis mortificandis inferiùs assignabuntur.

§ 93.

PASSIO QUID?

Ad eradicandos pravos vitiorum habitus, necessaria est mortificatio passionum. Est autem *passio* affectus seu appetitus sensitivus vehementior, cum extraordinariâ humorum commotione in corpore conjunctus.

EXPLICATUR.

SCHOL. I. Cùm bonum nobis repræsentamus, aut ope sensuum et imaginationis confusè illud nobis sistimus, aut ope intellectùs distinctè nobis exhibemus. Appetitus ille, seu conatus ad bonum consequendum et eo fruendum, qui ex repræsentationibus sensuum confusis oritur, vocatur *appetitus sensitivus*; qui autem ex distinctis et ope intellectùs formatis repræsentationibus originem suam trahit, dicitur *appetitus rationalis*: et eodem modo circa malum

se habet aversatio, seu nisus et conatus malum fugiendi et abi-
gendi. Appetitus sensitivus fit vehementior, si sensuum et imagi-
nationis ope plura nobis bona repræsentantur, et tunc, si cum
extraordinario vel vehementiori corporis motu jungatur, dicitur
passio; vel si cum nonnullis modernis philosophari subtiliter
velis, vocatur *affectus*, qui si ita invalescat ut, quâcumque ex
causâ, etiam levissimâ, excitetur, *passio* appellatur: motus autem
dicti vehementiores in corpore, ex vehementiori humorum com-
motione oriuntur.

PASSIONUM NATURA.

SCHOL. II. Omnis affectus et passio, vel in voluptate, vel tædio
consistit. Quippe anima boni vel mali perceptione mutatur et affi-
citur: quæ mutatio *animi motio* a philosophis vocatur; hæc si ju-
cunda sit, ex bono obtento vel obtinendo orta, *voluptas* dicitur, et
quidem si bonum, verum bonum fuerit, *voluptas vera*; si appa-
rens, *voluptas apparens*: si verò mutatio molesta fuerit ex boni jac-
turâ vel malo illato aut inferendo nata, *tædium* vocatur, quod
iterum pro ratione mali veri vel apparentis, verum vel apparens
dici potest. Status verò in quo tunc animus versatur, *gaudium* vel
tristitia a philosophis modernis appellari solet.

PASSIONUM DIVISIO.

Passiones partis concupiscibilis: — Amor. — Concupiscentia. —
Gaudium. — Odium. — Fuga. — Tristitia.

SCHOL. III. Passiones propriè tales in solo appetitu sensitivo re-
sident, et vocantur ideo *passiones*, quia, ex modò dictis, naturaliter
ex apprehensione objecti convenientis vel disconvenientis, præ-
sentis, absentis, vel imminentis, absque voluntatis imperio ante ip-
sius liberum consensum, quandoque et ipsâ repugnante, in appe-
titu sensitivo oriuntur et consequenter magis illas patimur quàm
per ipsas agimus. Appetitum sensitivum Theologi Mystici in duas
partes dividunt: prima est *concupiscibilis*, quæ bonum appetit et
ad illud consequendum, vel eo obtento fruendum fertur, et con-
sequenter etiam malum aversatur. Passiones partis concupiscibilis
sex Mystici assignant scilicet 1° *Amorem*, seu voluptatem de bono
simpliciter concepto; 2° *Concupiscentiam*, quæ ab aliis etiam cupi-
ditas et etiam desiderium vocatur, est prægustum voluptatis ex
bono absente, quod nobis præsens esse malleamus; et easdem quas

amor in corpore mutationes producit, sed cum majori vehementiâ,
quæ subinde usque ad ardorem, effervescente nimis sanguine,
excrescere solet; 3° *Gaudium*, seu delectationem, seu voluptatem
exuberantem, ex boni præsentia ortum, in quo cor similiter dila-
tatur et uberiorem excipit et emittit sanguinem; 4° *Odium*, seu
tædium et aversionem, quo appetitus afficitur, cum malum, vel
aliquid sibi contrarium repræsentatur; 5° *Fugam*, seu abomina-
tionem, sive prægustum tædii ex malo absente percipiendi, si præ-
sens fieret, quæ easdem cum odio in corpore mutationes, sed
multò intensiores producit; 6° *Tristitiam*, quam nonnulli dolorem
vocant, et quæ est ingens tædium, quo appetitus a malo præsentia
vexatur et opprimitur.

Passiones partis irascibilis: — Spes. — Audacia. — Desperatio.
— Timor. — Ira.

SCHOL. IV. Altera pars appetitûs sensitivi, juxta Mysticos, est pars
irascibilis, quæ in id quod bonum impedit, insurgit; cum enim
multiplex arduitas bona quæ cupiuntur, ambiat, irascibilis veluti
armatâ manu cum arduitate congreditur, eamque depellit et ita con-
cupiscibilem in liberam fruitionem boni asserit. Passiones illius sunt
1° *Spes*, seu voluptas ex bono obtinendo arduo concepta cum motu
appetitûs ad acquirendum bonum paratu difficile, quod concupis-
centia amavit et quod parari posse judicatum est; 2° *Audacia* ex
spe generatur, et ex tædio mali, adversus molestias et labores in
eo vincendo, et bono arduo consequendo progreditur; 3° *Desperatio*
est ingens tædium, quo appetitus opprimitur et dejicitur, cum
quis bonum arduum, quod amat, consequi se non posse existimat;
4° *Timor* est tædium a malo adventuro perceptum, quo appetitus
deprimitur, quando malum arduum imminet; 5° *Ira* est tædium
ingens de malo arduo nobis illato, quo appetitus ad vindictam pro
illatâ injuriâ sumendam excandescit, quam sibi bonam existimat.

PUGNA PARTIS INFERIORIS CONTRA SUPERIOREM.

SCHOL. V. Passiones de se non modò indifferentes, sed etiam
bonæ sunt; facilè tamen et passim jam una, vel alia, jam plurimæ per
immoderantiam insolescunt, et non modò in actu primo et habitu,
uti in fomite et vitiiis, sed etiam in actu secundo, per ejusmodi af-
fectiones inordinatas primò indeliberatas, mox verò deliberatas,
calcaria sunt, quibus admotis, pars inferior sensualis et brutò ef-

fræno similis, vigere non desinit, donec animam præcipitet. Postquam enim per peccatum originale justitiam originalem amisimus, per quam impediabatur rebellio carnis adversus spiritum, ita ut promptissimè ratio et voluntas hominis Deo, appetitus verò sensitivus rationi et voluntati per omnia subjicerentur, in pœnam originalis peccati orta est in nobis rebellio carnis adversus spiritum, et duplex portio voluntatis inferior, seu appetitus sensitivus, et superior, seu appetitus rationalis, inter quos est pugna continua: quia appetitus sensitivus tantùm appetit carni delectabilia, v. g. voluptates carnales gulæ et luxuriæ, honores, divitias, commoditates, proprium suum interesse, vult tantùm sequi suum iudicium, suam voluntatem et sibi bene esse. Appetitus verò rationalis intendit bonum honestum, observare mandata Dei et superiorum, renuntiare voluptatibus, honoribus, divitiis, vult amare Deum, odisse seipsum, sequi aliorum iudicium et voluntatem. Inter has duas voluntatis portiones est pugna continua passionum usque ad mortem hominis et semper una vel altera vincit.

§ 94.

PASSIONES INORDINATÆ MORTIFICANDÆ SUNT.

Usque ad mortem contra passiones portiones inferioris voluntatis, seu appetitûs sensitivi, certandum est, illæque mortificandæ sunt. Ita jubet 1° S. Scriptura: *Post concupiscentias tuas non eas. Eccli. xviii, 30. Desideria carnis non perficietis. Gal. v, 16.* Nam: *Si secundum carnem vixeritis, moriemini; si autem spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis. Rom. viii, 13.* — Idem 2° docent SS. PP. S. Augustinus ad illud: *Post concupiscentias tuas non eas*, notat: « Volunt post te ire, noli post eas ire... rebellant, rebella; pugnant, pugna; expugnant, expugna; hoc solùm videto, ne vincant. » *Serm. 45, de Temp., c. 3.* Et S. Dorotheus ait: « Qui passionem exercet et ulciscitur, homini puto similem qui sagittam suis manibus arripiens, cordi proprio infigit. Qui verò passionem comprimit, similis est percusso quidem sagittâ ab hoste, sed nusquam vulnerato ob thoracem quem indutus est. Qui autem eradicat et evellit passionem, similis est percusso qui-

dem, sed sagittas arreptas manibus confringenti, aut illas in hostis cor detorquenti, ut canitur in *Ps. xxxvi, 15: Gladius eorum intret in corda ipsorum, et arcus eorum confringatur. Doctr. 10.* — 3° Ratio est ex Gerson: « Quia ex passionibus vitia et peccata nascuntur; sunt enim veluti funiculi quidam, qui ad hoc vel illud quasi vinctos homines trahunt: sunt veluti quidam igniculi, quibus inflammamur et accendimur: stimuli qui nos frequenter pungunt et angunt: sunt veluti nervi, quos iquando contrahimus, aliquando extendimus: venti, quibus noster animus tanquam mare procellosum perpetuò exagitur: clavi denique, quibus miser homo configitur, et nubes, quibus mens et ratio obscuratur. » *Tr. de Pass., cons. 8.*

MODUS PASSIONES MORTIFICANDI.

SCHOLIUM. Modus medendi passionibus, easque mortificandi, juxta Joannem a Jesu-Maria, *Instr. Nov., c. 3*, omnium prudentissimus est, qui a præsentium affectione ad æternorum amorem cor hominis traducere tentat. Si enim divinæ sapientiæ opus in hominis creatione perscrutemur, inveniemus profectò noluisse clementissimum Deum passionibus partem auferre, sed eas ad meliora bona transferre, ut unâ cum hominis parte superiore sensus et appetitum et carnem quoque ipsam erudiat, ut Deum pro captu suo sitiât et in eum assurgat. Hinc amor moderandus est, ne delectabilia mundi, sed Deum et virtutem et propter Deum cetera amet. Concupiscentia moderanda est, ut non nisi animæ corporisque utilia in ordine ad æternam salutem consequendam et Deum in æternâ gloriâ videre desideremus. Gaudium moderandum est, ut de Deo infinitisque ejus perfectionibus et de bonis proximi gaudeamus. Odium moderandum est, ut non in inimicos nostros et mundi hujus adversa, sed in peccatum feratur. Fuga moderanda est, ut fugiamus peccata, eorum occasiones, mala consortia, prava colloquia, non verò cruces, persecutiones et castigationes corporis. Tristitia moderanda est, ut tristemur de nostris et alienis peccatis, qui sunt offensa summi boni. Spes moderanda est, ne feratur in bona transitoria, sed æterna. Audacia moderanda est, ne homo aggrediatur opera ardua et periculosa supra vires suas, sed secundùm Dei voluntatem opera difficilia, generosè malis resistat, peccata impediât et malos justè puniat. Desperatio moderanda est, ne homo desperet de gratiâ divinâ, de salute æternâ, et mediis eam consequendi, sed

in bonitate, omnipotentiâ et promissionibus Dei confidat. Timor moderandus est, ut timeamus Deum, *qui corpus et animam potest perdere in gehennam*, peccatum et offensam Dei, non verò adversa hujus mundi. Ira moderanda est, ne excedat, vel deficiat, sive in modo irascendi, sive in appetitione vindictæ, sive in illatione pœnæ injustæ. Alia adhuc remedia inferiùs præscribentur.

§ 95.

MEMORIA QUID?

Mortificationis virtus, cum divinâ gratiâ, est remedium quod Deus nobis, ad corrigendos excessus appetitûs sensitivi ejusque passiones, constituit; sed quia etiam in superiori hominis parte, scilicet memoriâ, intellectu et voluntate, quasi passiones spirituales inordinatæ, seu graves excessus et deordinationes contingere possunt, scilicet in memoriâ vanæ et inutiles cogitationes, in intellectu judicia erronea circa veritatem apparentem, in voluntate distortæ complacentiæ, volitionesque circa bonum delectabile in præjudicium boni honesti et rationalis, ideo etiam his per mortificationem subveniendum. Et quidem 1° *memoriæ*, quæ est facultas animæ quâ ideas rerum olim perceptarum in animum revocare possumus.

EXPLICATUR.

SCHOLIUM. Memoria ad revocandas ideas olim perceptas multùm adjuvatur a *phantasiâ* quæ est facultas animæ, rerum ideas aliquando sensu perceptarum reproducendi, seu refingendi et denuò percipiendi, licet illæ modò sint absentes; perceptiones verò reproductæ *phantasmata*, *species* vel *visa* appellantur. Cùmque non una in omnibus phantasiæ, sic neque eadem in illis memoriæ vis reperitur. Si verò pristinæ rerum ideæ ita in animo recurrunt, ut simul cognoscamus illas jam olim animo observatas esse, tunc reminisci dicimur. Ex quo patet, quòd licet phantasia, memoria et reminiscentia sint facultates reipsâ distinctæ, ita tamen inter se conjunguntur, implicantur et coherent, ut vim suam simul et suâ sponte ferè semper exerant. Ex quo moderni philosophi magnam phanta-

siæ vim in memoriam et reminiscentiam colligunt, censentque legem phantasiæ etiam ad utrumque extendi, quòd præsentibus et reproductis in animo quibuscumque rerum ideis simul ad animum redeant ideæ rerum absentium olim simul perceptarum, quæ videlicet vel præsentium quas intuemur, partes sunt, vel quas cum præsentibus simul hausimus; quæ ideæ, ideæ sociæ vocantur, et lex ista a modernis associatio idearum vocatur, qui simul notant ex pluribus ideis sibi ita associatis illas maximè recurrere, quæ vel majorem inter se habent similitudinem, vel sæpiùs in mente simul coexistenter, vel præsentis animi tono magis consonant, vel quæ clariùs sunt cogitatæ. Præterea, non pauci, etiam recentiores philosophi, duplicem memoriam distinguunt: primam vocant *sensitivam*, quia a sensu ortum trahit, vel *animalem*, quia hominibus cum brutis communis est, et in confusâ idearum reproductarum recognitione consistit, seu in apperceptione ejusdem ideæ tanquam in diversis perceptionum seriebus contentæ, dum nimirum eadem idea vi sensûs et imaginationis simul, bis, vel si solius phantasiæ, semel, sed cum ideis sociis, producitur: v. g. idea arboris in horto sensu oculi, et idea arboris in silvâ olim visæ vi phantasiæ producta. Alteram dicunt *memoriam intellectualem*, vel propriè reminiscentiam, quæ soli creaturæ rationali competit, et in distinctâ idearum reproductarum recognitione consistit, sive in iudicio, quòd eandem ideam jam ante habuerimus: sic arborem proceram in horto videntes judicamus nos aliàs arborem proceram in silvâ vidisse. Hæc ideo paulò fusiùs et subtiliùs relata sunt, ut veterem et recentiore philosophiam in decursu cum *Theologiâ Mysticâ* conciliari posse demonstrare valeamus.

§ 96.

MEMORIA MORTIFICANDA.

Memoria igitur adjuvante phantasiâ cogitationes vanas multiplicans *mortificanda* et corrigenda est. Ut enim S. Bernardus exponendo pergit, *Serm. 31, de tripl. gen. cog.*, tria occurrunt genera cogitationum, a quibus sollicitè cavere sibi debent qui dignum Deo templum in se præparare student. Primæ sunt cogitationes otiosæ, quas ut simplex lutum excutere oportet. Aliæ sunt violentæ, fortiùs adherentes, et ad